

ALEVİ VE BEKTAŞİ KÜLTÜRÜNÜN DERYASI KISAS VE

YAŞAYAN BİR USTA: ÂŞIK SEFÂÎ

The World of Alawite-Bektashi Culture: Kısas Village and A Living Master Âşık Sefâî

S. Sabri KÜRKCÜOĞLU**

Öz

Tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği yapan Şanlıurfa, coğrafyasında önemli kültürel özellikler barındırmaktadır. Şanlıurfa, folklor yönünden de zengin bir hazineye sahiptir. Şanlıurfa’da Alevi-Bektaşî kültürü; Kısas, Akpınar ve Sırrın yerleşim yerlerinde görülmektedir. “Âşıklık Geleneği”nin en kapsamlı görüldüğü yerleşim yeri ise Kısas Köyü’dür. Kısas’ta aile yapısı, arkadaşlık ve dostluk ilişkileri güçlü bir yapıya sahiptir. Eski geleneklerin bir kısmının ise halen yaşadığı görülmektedir. Bu araştırmada Kısas’taki Alevi ve Bektaşî Kültürü ve halen devam eden âşıklık geleneği incelenmiştir. Kısas’ta geçmişten günümüze 50 civarında saz şairi yetişmiştir. Kısaslı âşıklar köyde “Cem evi”, “köy odaları” ve “aşure şenlikleri”nde deyişlerini okumaktadırlar. Ayrıca başta Hacibektaş ilçesi olmak üzere davet edildikleri yurtiçi ve yurtdışındaki çeşitli törenlerde de deyişlerini icra etmektedirler. Yöreye özgü özellikler gösteren “Kısas Semahı” ise özgünlüğünü günümüze kadar koruyarak gelmiş, düzenlemesi ve sözleriyle çok güzel bir örnektir. Bu çalışmamızda diğer bir konu Kısaslı Âşık Sefâî’dir. Sefâî, atalarından ve dedelerinden öğrendiği âşıklık geleneğini 45 yıldır başarı ile sürdürmektedir. Kısas’ta Türkmen Alevi ve Bektaşî tasavvuf geleneği içerisinde icra edilen Cem’de Zakir sıfatıyla semah, nefes ve deyişler okumaktadır. Âşık Sefâî, aynı zamanda, folklor araştırmacısı, yerel bir tarihçi ve kaynak kişidir. Alevi-Bektaşî şiirleri ve deyişleri, Türk halk edebiyatı ve müziğinin temel taşlarıdır. Halk müziğinin zenginleşmesinde ve yayılmasında, âşıkların payı çok büyüktür. Âşıklar tarafından üretilen şiirler ve deyişler önemli bir kültürel mirastır. Şanlıurfa ve Kısas’ta yapılacak Alevi ve Bektaşî kültürü konulu araştırma ve derlemeler, bahsi geçen kültürel mirası ortaya çıkaracak ve geniş çevrelere ulaşmasını sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şanlıurfa, Kısas, Alevilik, Bektaşilik, Semah, Âşık Sefâî, Mehmet Acet.

Abstract

Şanlıurfa, which has hosted many civilizations throughout history, has important cultural features in its lands. Şanlıurfa, in terms of folklore, also has a rich treasure. Alawite-Bektashi culture in Şanlıurfa is seen in the settlements of Kısas, Akpınar and Sırrın. The most extensive settlement of “*âşıklık* (minstrelsy) tradition” is Kısas Village. In Kısas, traditional family structure and friendship relations are at an excellent level and traditions are still partly maintained. In this study, Alawite-Bektashi culture in Kısas and minstrelsy tradition which are still on going was examined. Around 50 saz poets (minstrels who sing with their instruments called “saz”) have been raised in Kısas from past to present. Minstrels from Kısas sing their folk songs (*deyiş*) in djemevi, village rooms and *Ashura* festivals in the village. Furthermore, they perform their folk songs in various ceremonies held locally and abroad, especially in Hacibektaş district. The “Kısas Semahı”, which shows features specific to the region, has survived by preserving its originality until today, and is a very good example with its arrangement and lyrics. Another subject focused in this study is *Âşık Sefâî* from Kısas. Sefâî has successfully continued the tradition of minstrelsy, which he learned from his ancestors

* Geliş Tarihi: 18.09.2020, Kabul Tarihi: 27.11.2020. DOI: 10.34189/hbv.96.021

** Öğr.Gör., Harran Üniversitesi, Şanlıurfa Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Şanlıurfa/Türkiye, sabriharran@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5077-2904>

and grandfathers for 45 years. Sefâî, as a *zâkir*, sings *semah*, *nefes* (hymn) and folk songs in *cem*, which is performed in the Turkmen Alawite-Bektashi Sufism tradition in Kıyas. Âşık Sefâî is also a folklore researcher, local historian and resource person. Alawite-Bektashi poems and folk songs are the cornerstones of Turkish folk literature and music. In the enrichment and spreading of folk music, minstrels have a great role. The poems and folk songs produced by the minstrels are a significant cultural heritage. Future Researches and compilations on Alawite-Bektashi culture in Şanlıurfa and Kıyas will reveal the mentioned cultural heritage and will enable it to reach large circles.

Keywords: Şanlıurfa, Kıyas Village, Alawite Sect, Bektashi Order, Semah, Âşık Sefâî, Mehmet Acet.

1. Giriş

Kültür ve medeniyetin Dünya'ya yayıldığı bölge olarak bilinen ve arkeoloji ile ilgili kaynaklarda “Bereketli Hilal” olarak adlandırılan topraklar üzerinde 13.500 yıldan beri iskân edilen Şanlıurfa, dünyanın en eski şehirlerinden biridir. Örencik Köyü yakınlarında Göbeklitepe’de 12.000 yıl öncesine ait dünyanın en eski tapınaklarının yer aldığı, ilk yerleşimin ve ilk tarımın yapıldığı Şanlıurfa tarih boyunca çeşitli uygarlıklara, inançlara ve kültürlere ev sahipliği yapmıştır.

“Peygamberler Şehri”, “Müze Şehir”, “Tarih ve Tarım Şehri” unvanlarıyla anılan Şanlıurfa’ya; aynı zamanda bir “Musiki Şehri”dir de diyebiliriz. Yörenin kültür değerlerinin içinde “musiki” geçmişte ve günümüzde önemli bir yer tutmaktadır.

Geleneksel hayat tarzını halen sürdüren Urfalıların müziğe olan kabiliyetleri ve tutkuları sonucunda, tarihi şehrin şöhretinde müziğin de payı olmuştur. Duyguların, düşüncelerin, sevginin, ıstırapın, mutluluğun ve hayatın türkülere, deyişlere, hoyratlara, gazellere ince ince işlendiği “Urfa Havaları” geniş kitlelerce sevilme ve zevkle dinlenmektedir.

Ülkemizde birlik ve beraberlik ruhunun oluşması ile geleneksel musikimizin yaşatılmasında âşıklarımızın önemli bir yeri bulunmaktadır. Kıyas’ta yetişen Âşıklar; şiiirleriyle, çaldıkları bağlama ve okudukları deyişlerle bu geleneği başarıyla sürdüren değerli sanatçılardır.

Şanlıurfa’da Alevi ve Bektaşî kültürü; Kıyas, Akpınar ve Sırrın yerleşim yerlerinde görülmektedir. “Âşıklık Geleneği”nin en kapsamlı görüldüğü yerleşim yeri ise Kıyas Köyü’dür. Kıyas Köyü’ndeki geleneksel hayat, müzik ve âşıklık geleneği Şanlıurfa kültür hayatında önemli ve farklı bir yere sahiptir. Kıyas beldesinde yaşayan topluluk, Bektaşîliğin Çelebiler koluna mensup olup Alevi-Bektaşî geleneğinin bütün unsurlarını bünyesinde bulundurmaktadır.

Ülkemizin önemli kültürel değerlerinden Alevi ve Bektaşî şiiirleri ve deyişleri Türk halk edebiyatı ve halk müziğimizin temel taşlarıdır. Halk müziğimizin zenginleşmesinde ve yayılmasında, Alevi ve Bektaşî âşıklarının payı çok büyük olup âşıklarımız tarafından üretilen şiiirler ve deyişler önemli kültürel miraslarımızdandır. Bu çalışmada “Kıyas’ta Alevi-Bektaşî Kültürü” ile halen devam eden “Âşıklık Geleneği” ve “Kıyaslı Âşık Sefâî”nin hayatı, sanatı ve deyişleri ele alınmıştır.

2. Alevi ve Bektaşî Kültürünün Deryası Kısas'ın Geçmişi

Şanlıurfa il merkezinin 12 km güneydoğusunda Tekttek Dağları'na giden yolun üzerinde ve Harran Ovası'nın başlangıcında yer alan Kısas; dili, geleneği-göreneği ve yaşam biçimi bakımından çevresindeki köylere benzemeyen, fakat Şanlıurfa şehir merkezi ile kültürel benzerlik gösteren bir Türkmen köyüdür. Kısas 1992 yılında önce belde olmuş, 2014 yılında ise Büyükşehir yasasıyla mahalle statüsüne alınmıştır. Ancak yörede ve kaynaklarda Kısas Köyü diye bahsedilmektedir.

Kısas adının geçtiği en eski kaynaktaki; 1035 yılında Arapların hâkimiyetindeki Kısas'a Urfa'daki Bizanslılar'ın akınlar yaptıkları bahsedilmektedir (Segal, 1970: 219). Kısas adından bahseden diğer eski bir kaynak ise Urfalı Mateos'tur. *Vekayinâme*'de, ünlü Selçuklu kumandanı Salar-ı Horasan'ın 1065 yılında Urfa'ya gelişinden şöyle bahsetmektedir: “[...] Salar-ı Horasan, Urfa memleketine geldi ve Çalap (Culap) üzerine yürüdü. Oranın muhtelif yerlerinde şiddetli katliamlar icra etti ve birçok insanı da esarete sürükledi. Sonra Deb denilen kaleye karşı yürüdü. Oranın halkını kâmilan kılıçtan geçirdi. Sonra da Ksaus denen yere gelip karargâh kurdu. Urfa'da bulunan 4000 atlı ve piyade Roma askeri, Türklere karşı yürüyüp Ksaus'a yakın bir yer olan Tılag'a geldiler, bunu gören Salar-ı Horasan askerlerine hücum emrini verdi. Fakat Roma askerleri muharebe daha başlamadan önce kaçtılar[...] Müslümanlar onları şehrin hendeğine kadar kovaladılar” (Mateos, 1987: 177). Bu bilgilerden anlaşılıyor ki Türkler ilk kez 1065 yılında Kısas'a kadar gelmişlerdir. (“Deb” denilen kalenin Kısas'ın kuzeyinde 25-30 km uzaklıkta bir köy olan “Diphisar” olabileceği tahmin edilmektedir.)

J. B. Segal, “*Edessa The Blessed City*” isimli eserinde; 1110 yılında Musul valisi Emir Mevdud'un komutasındaki ve diğer Türk komutanlarından oluşan bir grubun Urfa üzerine geldiği, Türklerin Urfa'nın doğusunda, Kısas Kalesi yakınında kamp kurdukları, Urfa'yı kuşatmayıp ancak manastırları tahrip etmekle yetindikleri yer almaktadır. (Segal, 1970: 233). Kısas'taki höyükte daha önceleri bir kalenin bulunduğu buradan anlaşılıyor.

Kısas'ın 12. yüzyılda önemli ve stratejik bir yerleşim yeri olduğunu da şu bilgilerden anlıyoruz: “1138 yılında Artuklu Beyi Timurtaş, civarda yaptığı birkaç başarılı akın ve savaş sonucunda birçok Frankı öldürdü ve esir aldı. Esirlerle Urfa önüne geldi ve kentin teslimini istedi. Ancak Franklar kenti teslim etmediler. Bunun üzerine Türkler Urfa'nın doğusundaki önemli bir kale olan Kısas Kalesi'ni zapt ettikten sonra geri çekilmişlerdir.” (Segal, 1970: 237).

Âşık Sefâî, 16. yüzyılın sonlarına doğru Muvali Türkmenleri'nin yaşadığı Kısas'ta Araplarla olan bir savaş sonunda Kısas halkının Suriye'ye Türkmen Culabı (Rakka şehrinin çevresinde bir yer) denen bölgeye göç edip yerleştiğini ve köyün uzun süre boş kaldığını söylemektedir (KK-1). Köyün bugünkü halkının buraya gelişini ise şöyle anlatmaktadır: “1600 yıllarında İmam Zeynel Abidin'in torunlarından olduğu

sanılan Seyit Ahmet adında bir Türk, yakınlarıyla birlikte Horasan'dan kalkıp buraya gelip yerleşirler. Seyit Ahmet keramet ehlidir. Fakir babasıdır. İşte biz Seyit Ahmet ve yakınlarının torunlarıyız” (Atılğan, 1992: 19).

Âşık Sefâî, “Kısas” adının ise Emeviler’le Abbasiler arasında yapılan savaşlarda tarafların “kısasa kısas” davranışlarından geldiğini söylüyor ve şunları ekliyor: “Emevi halifeleri, iktidarları döneminde Müslüman halka çok zulmediyorlardı. Nihayet Horasan’dan Eba Müslim denen bir yiğit 40 sene süren bir savaş sonunda Emevilerin son halifesi Mervan’ı yendi. Böylece hem Türkler hem de Araplar huzura kavuştular.” Sefâî destanmsı hikâyesine devamla şöyle diyor: “Muharebenin çoğu Harran Ovası’nda olur. Emeviler esir aldıkları askerleri bir tepede diri diri yakarlarmış. Eba Müslim tarafı ise esir aldıkları Emevi askerlerini önce yola çağırırlar ve yola girmedikleri takdirde ‘On iki İmam’ aşkına başlarına on iki çivi çakarlarmış”. Aslında Âşık Sefâî burada 8. yüzyılda Arap dünyasındaki toplumsal bölünmelerden yararlanarak Emeviler’e karşı bir ayaklanma başlatan Eba Müslimi Horasanî’nin, son Emevi Halifesi II. Mervan’ı yenilgiye uğratarak Ebu’l Abbas’ın Abbasi halifesi seçilmesini sağlayan savaşını, efsanevi bir dille anlatmaktadır (Özbek, 1992: 165).

2.1. Kısas’ta Alevi Bektaşî İnancı

Alevilik ve Bektaşîlik, yazılı ve sözlü kaynaklardan oluşmaktadır. Alevi kavramının izahı üzerine ise çok farklı görüşler bulunmaktadır. Alevilik hakkında önemli ve doğru bilgileri o yörede yaşayan Alevi inancını en iyi bilen büyüklerin anlatılarından öğrenmek daha sağlıklı olabilir düşüncesindeyiz.

“Alevilik kıldan ince ve kılıçtan keskin bir yoldur”, “Ehl-i Beyt ve Kur’an bunlar birbirinden ayırt edilmez”, “Alevilik inancı bir bütündür, edep kelimesiyle yani: eline, beline ve diline sahip olmak şeklinde nitelenmiştir”. Alevi, Hz. Ali’yi seven ve taraftarı olan Ehl-i Beyt’e bağlı kişi olarak tarif edilmiştir. Bektaşî ise, Mürşit olarak Hz. Muhammed (sav), rehber olarak Hz. Ali’yi, pir olarak da Hacı Bektaş Veli’ye inanırlar. (Aktaran Önemli, 2019: 185).

Kısas’taki Alevi ve Bektaşîlik üzerine edindiğimiz bazı bilgiler ise şöyledir: Kısaslılar; “Biz kendimize Alevi diyoruz ama aslında Bektaşî’yiz. Zaten Alevi ve Bektaşî aynıdır.” demektedirler.

“Kısas Alevi ve Bektaşî inancı, Hz. Muhammed ve Hz. Ali’yi sevenler, Ali taraftarı ve Ali evine (Ehl-i Beyt) bağlı kişiler olarak tanımlanır. Temeli Allah korkusu yerine Allah sevgisine dayanır. Peygamberimizin vefatı ile başlar, onlara göre mezhepler oluşmazdan önce de vardı. Hz. Ali’nin birinci halife olmasını isteyen, toplulukların tümüne “Alevi” denilir tarifi, Kısas Alevi ve Bektaşî inancı için de geçerlidir” (Aktaran Önemli, 2019: 183).

“Kısaslılara göre inanç sistemleri olan Bektaşîlik gerçek anlamda bir çağdaşlıktır. Çağdaşlık, onlara göre ‘kadınlarını okutmayan uluslar ilerleyemezler’ diyen Hacı

Bektaş'ın yoludur.” (Soyyer, 1996: 57). “Bektaşilik ise, Hacı Bektaş Veli'yi pir olarak kabul edenler onun öğretilerini okuyup, usul ve esaslarına göre yaşayıp “İnsan-ı kâmil” mertebesine yetişmeyi hedefleyen, onun yolunda gidenlere verilen addır. Bu tarikata bağlı olanlara Bektaşî denir.” (Aktaran Önemli, 2019: 183).

“Kısas'ta yaşayan biz Alevi ve Bektaşilerin dini İslam, Peygamberimiz Hz. Muhammed, Hz. Ali veliyullah hem amcasının oğlu hem damadıdır. Bizler Alevi olarak Hz. Ali'yi çok seven onun yolunu takip edenleriz. Bu inanç ve anlayış, tasavvufi bir yorumlamadır. Hz. Ali'nin yolunu takip ederek, bugüne değin dini inançlarımızı hayatımızın bir parçası olarak yaşamışızdır. Biz Aleviliği bir mezhep olarak değil inanç olarak görmekteyiz. Mezhepler zuhur etmeden evvel de Alevilik vardı” (Aktaran Önemli, 2019: 188).

2.2. Şah Muhammed Türbesi

Şah Muhammed, M. 737 yılında Hz. Muhammed'in Ehlibeytine ve yandaşlarına yapılan baskı ve zulümlere karşı Horasan'da “Ebu Müslüm-i Horasani” liderliğinde Emeviler'e karşı başlayan başkaldırıda bir “Alp Eren” olarak yer almış ve bu uğurda canını vermiş, türbesi Kısas'ta bulunan bir askeri komutandır.

Şah Muhammed türbesi ve sancağı Kısaslılar için kutsiyet arz etmektedir. Şah Muhammed Türbesi, Kısas ve çevre halkı tarafından sürekli ziyaret edilmektedir. Türbedeki sancağın renkleri yeşil ve kırmızıdır. Kırmızı renk İmam Hüseyin'in elbisesinin rengini ve Kербela'da akan kanı; yeşil renk ise İmam Hasan'ın elbisesinin rengini ve zehirlenerek öldürülmesini temsil etmektedir. (KK-1).

Âşık Sefâî'nin anlattığı menkıbe şöyledir: “Eba Müslim-i Horasani'nin Emevilerle olan ve kırk sene süren savaşında Eba Müslim'e, Hürzem (Harezmi) beylerinden Muhammed Şah ve kardeşi Fatma Hatun yardım etmişlerdir. Şah Muhammed bir gün ava çıkar. 40 kişilik bir kalabalık görür. Bunların kimler olduğunu öğrenmek üzere adamlarını gönderir. Adamlar gider bakarlar ki 40 kişiden 37'si ölmüş, 3'ü yaşıyor. Ama onların da dili kesilmiş. Dilsizlerin yazıyla anlatmalarından Eba Müslim'in askerleri oldukları anlaşılır. Eba Müslim'in burada Emeviler'le savaş yaptığını öğrenen Şah Muhammed, şimdiye kadar mücadeleye girmemiş olduğuna kahrlanır. 40.000 askeriyle savaşa katılır. Savaş sonunda altın tahtını Eba Müslim'e hediye eder. Uzun yıllar süren savaşlar sonunda Şah Muhammed bir savaşta şehit düşer. Türbesi Kısas'da bulunmaktadır.” (KK-1). Türbe önemli bir ziyaret yeridir. Hazreti Ali yanlısı oluşu ve kerbela faciasının öcünü almak için Emevilere karşı savaşması ile Eba Müslim, Anadolu'da bulunan inanışlar arasında olduğu gibi Kısas halkının zihninde de efsanevi bir kişiliğe bürünmüştür.

2.3. Kısas'ta Sosyal-Kültürel Hayat ve Gelenekler

Kısas halkı tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Köyde buğday, arpa, mercimek, pamuk, mısır, sebze yetiştirilmekte; az ölçüde bağcılık da yapılmaktadır.

Harran Ovası'nda 1995 yılından itibaren sulu tarıma geçilmiştir. Köyün ekonomik durumu orta düzeydedir. Köyde ağalık ve büyük toprak sahipliğine rastlanmamaktadır. Herkesin kendine yetecek kadar toprağı bulunmaktadır.

Köy nüfusu 2000 yılında 6000 civarındadır. Kısas'ta; muhtarlık, tarım kredi kooperatifi, sağlık ocağı, ilkokul, ortaokul, lise, kütüphane, sulama birliğı, ziraat teknisyenliğı, PTT, kahvehaneler, birkaç fırın, çok sayıda bakkal, bir Cem evi ve iki cami bulunmaktadır. Kısas geçmişte "Arap Atları"yla, pehlivanlarıyla ve üzüm bağlarıyla da ünlülmüş.

Kısas'ın çevresinde yer alan; Fiyen, Sultantepe, Çekçek, Çamurlu, Köpürlük, Cüdeyde gibi köylerde yoğun olarak Arapça konuşulmasına karşılık; Kısas'ta Arap nüfusun dışındakilerin konuştuğı dil Türkçe'dir ve şehir merkezindeki Türkçe'ye göre daha saf ve daha sadedir.

Köyde okuma yazma oranı ise diğer köylere göre daha ileridir. Köyden yetişen çok sayıda öğretmen ve memur bulunmaktadır.

Kısas Köyü'nün çoğı Bektaşî olmakla birlikte köyde Sünni Türkmenler de yaşamaktadır. Bektaşîlere ait iki Cemevi'nin yanı sıra Sünnilerin de iki camisi vardır. Köyde manen ayrılıklardan dolayı bugüne kadar hiçbir mesele olmamıştır.

Kısas halkı inançlarına, geleneklerine, devlete ve cumhuriyete bağlı; vatanperver ve misafirperver insanlardır. Kısas, geleneksel hayat tarzını sürdüren "gönül ehli insanların beldesi" ve "Âşıklar diyarı"dır. Arkadaşlık ve komşuluk ilişkileri şehir merkezindeki geleneksel yapıyla benzerlik göstermektedir. Eskiden köyde yapılan düğünler çok şenlikli olup 10 gün sürerken, günümüzde bu gelenek kısmen değişmiş olup bazı aileler şehirdeki düğün salonlarında düğün yapmaktadır.

Kısas'ta 12 gün Kербela Şehitleri, 3 gün de Masum-ı Paklar için olmak üzere her yıl muharrem ayında 15 gün oruç tutulur. Oruçta 15 gün boyunca etli yemekler yenmez, sakal tıraşı olunmaz, yıkanılmaz, aynaya bakılmaz ve su içilmez (ayran, şerbet içilir). Mecbur kalanlar suyun içine biraz toprak karıştırarak içerler. İftarda kana kana su içmek günah sayılır. Oruç sonunda aşure pişirilen kazan başında toplanılarak dua okunur. Aşure'nin yanı sıra kurban kesenler de olur. Oruç bitse bile Muharrem ayı içinde kelle ve ciğer gibi yemekler yapılmaz, diğer etli yemekler yapılabilir (Kürkçüoğlu ve Akbıyık, 2011: 37).

Yılda bir kere Ocak ayında görgü-sorgu kurbanı yapılır. Katılanlar, aralarında para toplarlar. Kurban alınıp kesildikten sonra, Baba: "Razı mısınız birbirinizden?" diye sorar. Küskünler barışır. "Gelme gelme, dönme dönme, gelenin malı, dönenin canı" diye yemin verilir. Düşkünler ve suç işlemiş kişiler görgü-sorgu kurbanına katılamaz. (KK-1).

Ölümlle ilgili gelenek ise şöyledir: Cenaze, evde imam tarafından yıkanır. Mezarlıkta namazı kılınır mezar başında hoca dua okur. Üç gün evde taziye yapılır.

Taziye gelenler Yasin ve Fatiha surelerini okurlar. Komşular, cenaze sahibi ve yakınlarını üç gün yemeğe davet eder. Üç gün sonra cenaze sahibi kurban keser ve bütün yakınlarını davet eder. Bu geleneğe “topraktan kaldırma” denir. (KK-1).

Kıyas tarihi ve kültürü ile ilgili çalışmalardan biri 2001 yılında, Halil Atılğan ve Mehmet Acet’in hazırladığı Kültür Bakanlığı, yayını olarak yayınlanan “Harran’da Bir Türkmen Köyü Kıyas” kitabında; Kıyas tarihçesi, gelenekleri, halk edebiyatı türleri genişçe yer almaktadır. Kitapta Kıyaslı Âşıklar’ın biyografileri, şiirleri ile Kıyaslı âşıklara ait 33 adet türkünün notası bulunmaktadır.

2.4. Kıyas’ta Müzik Kültürü ve Âşıklık Geleneği

İnsanlık tarihi ile yaşıt olan müzik; ırkı, dini, dili, inancı, toprağı ve bayrağı ayrı insanları aynı ezgide birleştirecek, bir araya getirecek bir güce sahiptir. Bir “gönül dili” olan müzik, aynı zamanda insanlığın ortak malı olarak da görülmektedir.

Şanlıurfa müzik kültüründe “sıra geceleri” ve “dağ yatı geceleri”nin önemli bir rolü bulunmaktadır. Haftada bir gece evlerde toplanarak sıra gezen arkadaş grupları ile birkaç gün kalmak üzere dağlara yatıya giden grupların içinde genellikle çalgı çalanlar ve okuyucular da bulunur. Bu gecelerde sohbetlerin yanı sıra usta-çırak geleneği içerisinde makam seyrine göre sistemli müzik icra edilir ve gençler ilk müzik bilgilerini bu gecelerde alırlar.

Kıyas Köyü, Harran Ovası’nda “Türkmen Alevi ve Bektaşî Kültürü”nün adeta bir deryasıdır. “Âşıklar Diyarı” olarak da bilinen Kıyas, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde “Âşik Tarzı Şiir Geleneği”ni sürdüren, geçmişten günümüze 50 civarında saz şairinin yetiştiği, günümüzde de bu geleneğin devam ettiği bir beldedir. Kıyas’taki âşıklar kendi deyişlerinin yanı sıra usta malı da çalıp söylemektedirler.

“Kıyas’taki türkü sözleri de Urfa’ya göre farklıdır. Urfa kırık havalarında sözler genelde mâni karakterli olmasına rağmen, Kıyas’ta ise koşmadır. 11’li hece ölçüsü kalıplarına göre yazılmıştır. 8’li hece ölçüsüyle yazılan türkü sözleri daha az, mâni tarzındaki sözleri ise birkaç tanedir. 11’li, 8’li, 7’li hece ölçüleriyle yazılan türkü sözlerinin yanında divan tarzı şiirler de Kıyas’taki kırık havalarda söz olarak karşımıza çıkmaktadır. Kıyas türkü sözlerindeki edebi estetik güçlü ve anlamlıdır. Bu özellik de yörede âşıklık geleneğine duyulan sadakat ve bağlılıktan kaynaklanmaktadır. Yörede cemlerin periyodik olarak yapılması, âşıklık geleneğinin yoğun olarak yaşanması edebi estetiğin gelişmesinde, günümüze kadar ulaşmasında önemli bir etken olmuştur. Yöre halkının Alevi-Bektaşî felsefesini bilmesi araştırması, okuması da şiirlerindeki edebi estetiği güçlendiren unsurlardan biri olarak söylenebilir. (Atılğan-Acet, 2001: 164).

Urfa merkezde halk müziği genelde klasik sazlarla icra edilmektedir. Kıyas’ta ise bağlama yaygın olarak kullanılmaktadır. Kıyas’ta çalıp söyleyen âşıkların tümü, bağlamada akort olarak “bağlama düzeni”ni kullanmaktadır.

Köydeki bütün âşıklar, koşma biçimiyle yazdıkları deyişlerini bağlama eşliğinde icra etmektedirler. Kısas'taki âşıklar; köyde "Cem"lerde, "Oda"larda, "Aşure Şenlikleri"nde; ayrıca başta Hacıbektaş olmak üzere davet edildikleri yurtiçi ve yurtdışındaki çeşitli törenlerde deyişlerini okumaktadırlar.

Kısas'ta türküye "Yır", türkü söylemeye "Yırlama", maniye de "Hoylama" denilmektedir. "Şanlıurfa şehir merkezinde musiki meclislerinde icra edilen tüm makamlara Kısas'ta rastlanmamaktadır. Uzun havalarda ise nadir olarak Barak ve Bozlak tarzına rastlanmaktadır. Âşık Sefâî (Mehmet Acet) Kısas'ta "Türkmeni" denilen Barak ve Bozlak tarzındaki uzun havaları başarılı bir şekilde icra etmektedir. Hoyrat çeşitlerinden ise Kısas'ta sadece beşiri hoyrat okunmaktadır." (Kürkçüoğlu ve Akbıyık, 2011: 38).

Cemlerde, Urfa merkezde okunan gazel örnekleri de okunmaktadır. Urfa merkezindeki müzik ustalarıyla 1950-1970 yılları arasında birlikte olmuş Kısaslı Âşık Celâli (Veli Göncü-1931-[...]) gazel okurken "bozuk düzen"i kullanmaktadır. Gençlik döneminde Urfalı ünlü müzisyen Mukim Tahir (1900-1946) ile meşklerde bulunmuş olan Âşık Celâli, özellikle Urfa fasıllarında okunan Kürdi ve Araban gazellerini icra etmektedir.

Kırşehir yöresinde "Bozlak", Kısas'ta "Türkmeni" olan uzun havalarımız Gaziantep ve çevresinde "Barak", Urfa'da "Hoyrat" şekline bürünüyor. Ama hepsinin ortak yanı, içine düşülen acılı olayın yüksek sestem haykırılarak, nefretin, bedduanın dile getirilmesi, kısacası insanın içini dökmesidir. Hani, içiniz daraldığında ya da bir şeye üzüldüğünüzde, kendinizi rahatlatmak için "şöyle bir dağlara çıkmak, avazım çıktığı kadar bağırarak geliyor içimden" dersiniz ya. İşte bu da öyle bir şey. Bu havaları dinleyenler de kendi dertlerini hatırlar ve Urfa'da olduğu gibi dinleyenler "hahoo... hahoo..." feryat-figan nidalarıyla hoyratı okuyanla birlikte içinini döker. Hatta bununla da yetinmeyip peşinden "anay öle, anay öle..." nidaları ile hoyrat okuyanın derdine dert katarak okuyucunun üzüntüden daha bir coşmasını sağlarlar. Bütün bunların temelinde ise Anadolu insanının binlerce yıldır savaşlardan, acılardan kaynaklanan ortak dert dünyası yatar (Kürkçüoğlu, 2018: 53).

Âşıklarımız halk diliyle duygu ve düşüncelerini bizlere aktarmaktadırlar. Ayrıca şiirlerinde geleneklerini, inançlarını, yaşamlarını, sevgilerini, hüznelerini ve sitemlerini dile getirmektedirler. Aslında Alevi ve Bektaşî şiirleri ve deyişleri Türk Halk Edebiyatı ve Müziğinin temel taşlarıdır. İnsan hayatında müziğin çok önemli bir yere sahip olduğuna inanan Atatürk; "Bizim gerçek müziğimiz Anadolu müziğinde duyulabilir" diyerek geleneksel müziğin önemini vurgulamıştır.

Urfa halk müziğinin önemli bir ayağı Alevi ve Bektaşî beldesi Kısas'ta, Kısas'ın da bir ayağı Urfa'dadır. Urfa'da "Çifte" adı verilen, diğer yörelere göre ezgi bakımından oldukça kıvrak, coşkulu ve ritme dayalı olan, Kadiri ve Rufai zikirlerinde icra edilen tasavvuf müziği eserlerinin Kısas cemlerinde icra edilen eserlerle olan

benzerliğini kurmak hiç de zor değildir. Kısacası, müzik yönünden zengin olan Urfa ve Kısas birbirinden kopmamış, Kısaslı âşıklar Urfa müzik meclislerinde bulunarak semah, deyiş ve nefes ezgilerini Urfa'nın hoyratları, gazelleri ve türküleri ile zenginleştirmişlerdir. Urfalı ünlü müzik üstadı Mukim Tahir'in Kısaslı müzik ustalarıyla sık sık müzik meclislerinde bulunduğu da söylenilir (Kürkçüoğlu, 2018: 53).

Kısas'ta son yüzyılda yaşamış bugün hayatta olmayan Âşık Hüseyin, Âşık Mustafa, Âşık Kul Biçare (Abdurrahman Türkmen), Köçek Ahmet, Kilo Bektaş (Nakla Bektaş), Muhammed Çavuş, Culha Yahya Baba, Mehmet Eyüp, Hoca Bakır, Seyyid Halil Çavuş, Seyyid İbrahim Çavuş, Veli Erenler, Cafer Eyyüp (Zakir-Baba), Bakır Kondu (Baba), Âşık Büryani (Hamdullah Aykut), Seyyid Abbas Aysu (Gazelhan), Abbas Aşan (Zakir), Mehmet Erdem, Âşık Halit Aşan, Âşık Doksandaon (İsmail Kondu), Ali Asa (Diyari) gibi ozanlar şiirleriyle, deyişleriyle Kısas'taki deryayı oluşturmuşlar.

Âşık Celali, Ali Asa, Âşık Helali, Aşir Türkmen, Âşık İkrari (Mehmet Uğur), Âşık Fedai (Cuma Aran), Âşık Hürremi (Emine Uğur), Âşık Engini (Hürü Aşan), Âşık Sefâî (Mehmet Acet), Âşık Devrani (Cuma Azbay), Kul Bektaş (Bektaş Bulut), Âşık Yarani, Kemal Demircan, Hüseyin Öztürk, Cuma Kondu, Hüseyin Öztürk, Âşık Dertli Divani, Âşık Kul Halil (İ. Halil Elveren), İbrahim Demirkol (Zakir), Yahya Kondu (Zakir), Âşık Halil Yıldırım (Hasanoğlu), Âşık Coşkun Uğur, Ali Narin (Can Ali), Âşık Ceylani (Can Ali), Yusuf Aşan, Sadık Aşan, Mehmet Ali Aşan, Haydar Acet (Zakir), Cemal Güleç, Barış Acet ve daha onlarcası ustalarının izinde bu deryayı eserleriyle doldurmaya devam etmektedirler.

Köyde yetişen âşıklardan bağlama çalıp deyiş okuyanlar, kendi deyişlerinin yanı sıra; Kısas dışındaki âşıklardan Sadık Baba, Sıtkı Baba, Dertli, Derviş Ali, Edip Harabi, Virani, Kul Hüseyin, Kul Himmet, Seyyid Nesimi, Şah Hatayi ve Pir Sultan'ın deyişlerini de okumaktadırlar. Köydeki âşıklardan yurtiçi ve yurtdışındaki programlara katılanlar bulunmaktadır.

Halil Atılğan'ın, 1991-1992 yılında Şanlıurfa Devlet THM Korosu şefi iken Kısas Köyü'nde yaptığı türkü ve şiir derlemelerinin yer aldığı "Kısaslı Âşıklar" kitabı Kısasla ilgili ilk çalışmalardan biridir. Kitapta Kısaslı 10 aşığın hayat hikayesi ile şiirleri bulunmaktadır. Ayrıca A. Cihat Kürkçüoğlu'nun çektiği âşıkların portre fotoğrafları da yer almaktadır. Kitabın ikinci bölümünde 20 Kısas türküsünün notaları ile "Kısas Semahı"nın notası yer almaktadır.

Bir diğer çalışma Cem Vakfı tarafından 2007 yılında, "Kısas Kültürel Miras Geliştirme Projesi" ile hazırlanan, Eylül 2007'de İstanbul'da basılan "*Kısas Deyişleri Manileri*" kitabında geçmişten günümüze Kısaslı 25 aşığın 100 deyişi ve Kısas manileri söz olarak yer almaktadır. Bu deyişlerden bir kısmı Kısas'taki türkülerin sözüdür. Ayrıca kitabın ikinci bölümünde Fatma Sezgin Türkkol tarafından yazılan

“Kıyaslı Dokuz Âşık ve Şiirleri Üzerine Bilimsel Bir İnceleme” bölümü bulunmaktadır.

Aleviliğin; cömertlik, özgürlük, adalet, eşitlik, barış, emeğin kutsallığı, hoşgörü, kanaatkâr olma, haksızlık karşısında susmama gibi ilkeleri de bu deryadaki âşıklarımızın yüreğinde yerini bulmuştur. Bu âşıklarımız yaşadıkları dönemdeki olayları, çekilen sıkıntıları, yoksulluklar ve yoksunlukları sazları ile sözleri ile yıllarca geniş kitlelere aktarmışlardır. “İnanç sistemi olarak içinde yer aldıkları Bektaşiliğin, Türk halk kültürüyle iç içe oluşu, bu topluluğun geleneksel kültürlerinden kısmen de olsa uzaklaşmalarına neden olmuştur.” (Soyyer, 1996: 149)

Kıyas semahı yöreye özgü özellikler göstermektedir. Bu semah, kompozisyonu ile özgünlüğünü günümüze kadar koruyarak gelmiştir. TRT repertuarında da yer alan Kıyas semahı düzenlemesi ve sözleriyle çok güzel bir örnektir.

2.5. Kıyas'ta Cem, Halka Namazı (Kırklar Namazı) ve Semah

Kıyas'ta perşembeyi cumaya bağlayan akşamlar Cem Evi'nde toplanılır. “Cem evi sadece ibadetin yapıldığı yer olmayıp aynı zamanda öğretildiği yerlerdir.” (Soyyer, 1996: 138) Cem Evi'nde yapılan toplantılarda önce adabınca sohbet yapılır, sonra “Halka namazı” ve Semah'a geçilir. Cem'e gelen herkes lokmasını (evindeki yiyeceği) alarak gelir.

“Alevi-Bektaşî geleneğinin bir başka temel dinamiği de mürşit-mürit ilişkisine dayanmasıdır. Bu açıdan da bir tasavvuf ekolü olarak nitelenebilir.” (Soyyer, 1996: 99)

Âşık Sefâi'den 2010 yılında derlediğimiz, Halka Namazı ve Kıyas Semahı ile ilgili bilgiler şöyledir:

Cem'de On iki Hizmetin Sahipleri

- 1- Dede: Sercem de denilir. Cem'i yönetir.
- 2- Rehber: Cem'e katılanlara yardımcı olur.
- 3- Gözcü: Cem'de düzeni ve sükûneti sağlar.
- 4- Çerağcı: Çerağın yakılması, meydanın aydınlatılmasıyla görevli.
- 5- Zakir: Deyiş, Duvaz, Mirac'lama söyler.
- 6- Farraş: Meydanı süpürür.
- 7- Sakka: İbriktar, saka suyu dağıtır.
- 8- Sofracı: Kurban ve yemek işlerine bakar.
- 9- Pervane: Semahcı, semah yapanlar.
- 10- Peyik: Cem'i komşulara haber veren.

11- İznikçi: Cemevinin temizliğine bakar.

12- Bekçi: Cem'in ve Cem'e gelenlerin evlerinin güvenliğini sağlar.

Kısas'ta perşembe akşamları Cem Evi'nde yapılan toplantıya "halka namazı" ya da "kırklar namazı" denilmektedir. Sohbetten sonra namaza geçilir.

Namazda ilk hizmet sahibi "Selmanı Farraş" önce meydanı süpürür, meydanı açar. Sonra abdest suyu dağıtılır ve herkes elini yıkar. Meydan açılırken çıra duasının (Nur Suresi 35. Ayet) okunmasıyla delil uyandırılır ve arkasından edebi erkân ile üç Duaz-ı İmam (Düvazdeh imâm) birbirine bağlı olarak okunur. Kısa bir ara verilir. Bundan sonra âşıklar deyiş okumaya başlar. Burada daha çok Hz. Ali'yi, On iki İmam'ı, Hacı Bektaş Veli'yi öven methiye türü şeylerle duaz-ı imam (On iki İmam'ın adının geçtiği nefes) okunur. Âşıklar böylece bir fasıl geçtikten sonra kısa bir ara verilir. Gözcü; "Zakirlerin zikri gerek" der ve ikinci fasıl başlar (deyişler okunur). Bu da bittikten sonra namaza devam edilir. Üç Duaz-ı İmam okunur sonra "Miraçlama" okunur. Miraçlama okunurken Hazreti Muhammed'in Miraç'a çıkışına sıra geldiğinde topluluk ayağa kalkar ve bir dörtlük ile öylece ayakta okunur. (Kürkçüoğlu ve Akbıyık, 2011: 41).

Sonra semaha geçilir. Miraçlamanın sonunda başlayan bu semaha "kırklar semahı" denilmektedir.

Âşık Sefai'den aldığımız bilgilere göre şu şekilde olur: (KK-1)

1- Çark (hızlı dönüş, pervane) sonunda semah dönenler ayakta durur ve baba gülbeng okunur.

2- Duaz-ı İmam (2. Duaz-ı İmam saz eşliğinde okunurken dönenler oturur)

3- Gülbeng (baba veya dede dualar okur)

4- Semah yürüyüşü (Turnalar deyişi eşliğinde)

5- Çark (semah dönüşüne bağlı olarak hızlı dönüş) sonunda semah dönenler ayakta durur ve baba gülbeng okur.

6- Duaz-ı İmam (2. Duaz-ı İmam tekrar saz eşliğinde okunurken dönenler oturur)

7- Gülbeng (Baba veya dede dualar okur)

8- Semah yürüyüşü ("Çağrışa çağrışa havada durnam" eşliğinde)

9- İkinci Çark (Semah yürüyüşüne bağlı olarak hızlı dönüş. "Allah Allah sen dururken ya ben kime yalvarayım" okunur)

10- Duaz-ı İmam (2. Duaz-ı İmam tekrar okunur)

11- İkinci Gülbeng (ayakta dua edilir)

12- Ağırılama (Nenni de denir, semah dönenler ayakta durur. “Yaralarım göz göz oldu oyuldu” okunur)

13- Semah yürüyüşü (“Eğer gider isen dost ellerine” deyişi okunur.)

14- Üçüncü Çark (“Derdim ondur çün dokuzu diyemem ağyare ben” deyişi okunur)

15- Üçüncü Gülbeng (Semah dönenler oturur. Dede dua okur)

16- Tevhid (dönenler ve ayaktakiler diz üstü oturur, Sadık Baba’nın veya Kul Hüseyin’in deyişi okunur)

17- Tevhid’den sonra bir kişi: “Çekelim aşkın yayın, Cem’e girmesin hayın, Tevhid kemalı buldu, Erkân yerini aldı, Diyelim ahhh Hüseyin” der.

18- Saka suyu (Saka Hüseyin) iki veya üç görevli, saka suyu duası okunduktan sonra Cem’de oturanlara tas ile su dağıtır ve birer yudum içilir.

19- Lokma ve sofraya (getirilen lokmalar sofraya dizilir, yemekten önce ve sonra dua okunur.)

20- Gözcü ortaya gelir “on iki hizmetin tamamına diyelim Allah Allah” der.

21- Baba, son gülbengi okur: “Allah Allah, Allah Allah, akşamlar hayr ola, hayırlar feth ola, şerler def’ola, münkirler mat, münafıklar berbad ola. Ya Hazreti Allah, namazımızı niyazımızı kabul eyliyesin. Üçler, Beşler, Yediler, On iki İmam, On dört Mahsum’ı Pâk, On yedi Kemberbest ve Kırkların hayli himmetleri; sefa nazarları üzerimizde hazır ve nazır ola, gelmiş görmüş ola, göz gönül katmış ola. Bilerek, bilmeyerek yaptığımız günahlarımızı af ü mağfiret eylesin, bin günahlarımızı bir gerçeğe bağışlayasın. Nur-ı Nebi, Kerem-i Ali, pirimiz üstadımız Seyyit Hünkâr Hacı Bektaşî Veli. Dil bizden, nutuk Hazreti pirden. Gerçeğin demine hû Ya Ali[...] Oturup duran, pir ve civan, ârife nazar, gerçeğe hû; gaybetsiz başını yastığa koyan sağ yata selamet kalka; sırrı sırreden demine hû, hak saklaya, Hızır bekleye cem’i cümlemizi[...]”

Semahta 3-5-7 kişi dönmekle birlikte, yerin durumuna göre çoşan, içi kaynayan semaha kendini katar. Bacılar da isterlerse katılabilirler.

3. Yaşayan Bir Usta: Âşık Sefâî (Mehmet Acet)

Asıl adı Mehmet Acet olan Âşık, 1954 yılında Kısas Köyü’nde doğdu. Mahlası Âşık Sefâî’dir. Baba adı Sefer, anne adı Fatime’dir. Zöhre, Mustafa, İsmail, Hüsnüye, Zeynep, Bakır, Şengül, Coşkun ve Cengiz isminde 5’i erkek, 4’ü kız 9 kardeşi bulunmaktadır.

1967 yılında Kısas İlkokulu’nu bitirdi. Maddi imkânsızlıklar nedeniyle tahsil hayatına devam edemedi. 15 yaşlarında çobanlık yapan, kaval çalan ama içinde bağlamaya aşırı istek olan Sefâî, Kısas’taki Cem’de bağlama çalanların yanlarına

gider gelir ve ustaları dinlerdi. 1970’li yıllarda Mersin’e gidip çalıştığı dönemde 150 liraya bir bağlama alıp öğrenmeye çalıştı. Köye dönünce Âşık Halit Aşan’dan, bağlamayı öğrendi.

Sefâî’nin bağlamayı öğrendiği “Zakir/Âşık Halit Aşan 1928 yılında Kıyas’ta doğmuştur. Babası Hüseyin, annesi Fatma’dır. Amcası kızı Aynazeliha ile evli olup 6 çocukludur. 1964-1974 yılları arasında Almanya’da çalışmış, sonrasında Kıyas’a dönmüştür. Yöre üslubuna ve semah töresine hâkim, coşku ile çalıp söyleyen bir âşıktı. Kendi deyişlerinin yanı sıra usta malı okuyan ve tezenesiz bağlama çalan iyi bir kaynak kişiydi. 25 Ocak 2013 tarihinde Kıyas’ta vefat etti.” (KK-1) TRT repertuarında Âşık Halit Aşan’dan kaynak kişi olarak derlenmiş Kıyas türküleri bulunmaktadır.

18 yaşında yazmaya başladığı şiirlerinde “Kul Mehmet” diye mahlas kullandı. 1973 yılında Hacıbektaş’ta bir şiirini Hacı Bektaş Veli’nin torunlarından Muhammed Feyzullah Ulusoy’a verdiğinde, O’da bu şiiri beğenerek kendisine “Sefâî” mahlasını verdi. Sefâî; saf, berrak ve gönlü şen olan anlamına gelmektedir.

1974 yılında başladığı askerliğinin 3 ayını Ankara Mamak’ta, sonrasını Edirne’de yaparak 5 Haziran 1976’da tamamladı. Askerliğini bitirdikten sonra köyüne dönen Sefâî bir müddet hayvancılık ve çiftçilikle uğraştı.

Sefâî, 1978 yılı Mayıs ayında Almanya’ya gidip çeşitli kentlerde 13 ay kalıp sonra köyüne döndü. 1980 yılında Fatma Hanım’la evlendi ve Haydar, Arife, Barış adında 3 çocukları oldu.

Sefâî, diğer Kıyaslı âşıklar gibi dini konularda kendisini yetiştirmeye çalışan, araştıran, derlemeler yapan, Alevilik ve Bektaşilik felsefesini iyi bilen bir âşıktır. Kıyas’a ait kültürün ve tarihin önemli kaynak kişisi olan Sefâî; sazı, sözü ve sesiyle usta bir sanatçıdır. Şiirlerinde tabiatla ilgili (pastoral), öğretici (didaktik), kahramanlık (epik), coşkulu-duygulu (lirik) şiirlere rastlanmaktadır. Şiirlerinde Alevi ve Bektaşî kültürüne özgü motiflerin yanı sıra sosyal ve milli konular da genişçe yer almaktadır.

Sazında ve sözünde oldukça usta olan bir âşık olduğundan yurtiçinde ve yurtdışında halk konserlerine davet edilmektedir. 1973 yılından beri her yıl Hacı Bektaş Veli anma törenlerine katılmaktadır. 1983 yılında Kıyas Köyü Semah ekibini kurarak; İstanbul, Eskişehir, İzmit, Hacı Bektaş, Şanlıurfa ve Gaziantep’te çeşitli programlara katılıp semah ekibine sazıyla eşlik etti ve Kıyas Semahlarını Anadolu’ya tanıttı. 1983’ten sonra altı yıl semah ekibini Hacı Bektaş Veli anma törenlerine götürdü ve bir yarışmada 13 Semah ekibi arasından ikincilik kazandılar.

1987 yılında Mehmet Özbek, Kıyas Köyü’nde “Urfa Kıyas Köyü Semahları” ile bazı deyiş ve türküleri kendisinden derledi. Sefâî’nin kaynak kişisi olduğu 20 civarında deyiş TRT repertuarına geçti. Daha sonraki yıllarda Kıyas Semahı (6 bölüm) Âşık Sefâî’den derlenmiş ve TRT Repertuarına girmiştir. 1992 yılında Halil Atılğan tarafından hazırlanan “Kıyaslı Âşıklar” isimli kitapta Sefâî’nin bazı şiirleri ve besteleri

yer aldı.

1990-1993-1996-1999 yıllarında Almanya'nın ve Hollanda'nın birçok şehirde konserler verdi. Berlin TV'de üç, Hollanda TV'de bir canlı yayına katıldı. 1998 Eylül ayında Bağdat'ta tertiplenen "Uluslararası Babil Kültür ve Sanat Festivali" ne ŞURKAV Müzik topluluğu ile birlikte giderek solo konserler verdi ve TV programına katıldı.

Sefâî, yurt dışı ve yurt içinde 100'den fazla konsere, 50'den fazla televizyon programına katılıp Kıyas semahlarını Anadolu'ya tanıttı. Yurtiçinde ve yurtdışında beraber program yaptığı sanatçılardan bazıları; Mehmet Özbek, Arif Sağ, Musa Eroğlu, Muhlis Akarsu, Yavuz Top, Nuri Sesigüzel, Selahattin Alpay, Sabahat Akkiraz, Hülya Süer, İzzet Altınmeşe, Gülşen Altun, Mahmut Tuncer, Zekerya Ünlü, Dündar Yıldız, Güler Duman, İhsan Özgür, İhsan Güvercin'dir. 1992 yılında Şenol Plakta "*Bugün Aşkın Pazarı*", 1997 yılında Anadolu Folklor Vakfı yapımı "*Bugün Seyre Çıkmiş Hublar Sultanı*" isimli kasetleri yayınlandı.

Halil Atılğan ve Mehmet Acet'in hazırladığı Kıyas tarihçesi, gelenekleri, halk edebiyatı, Kıyaslı Âşıklar'ın biyografisi ve deyişlerinin sözleri ile Kıyaslı Âşıklara ait 33 adet türkünün notasının yer aldığı, "*Harran'da Bir Türkmen Köyü Kıyas*" isimli kitap 2001 yılında Kültür Bakanlığı yayını olarak yayınlandı.

Cem Vakfı tarafından 2007 yılında AB destekli hazırlanan kitaplarda Sefâî'nin şiirleri yayınlandı. Sefâî, Aynı projede hazırlanan belgesel ve CD'lerde de Kıyas semahlarını, deyiş ve türkülerini icra etti.

2011 yılında arşiv serisi olarak TRT ve Şanlıurfa Valiliği tarafından çıkarılan "İl İl Türkülerimiz ŞANLIURFA" isimli 4 CD'lik albümde Kıyas semahlarını ve hoyratlarını seslendirdi. Ayrıca Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Kıyas Cem deyişleri "Destur-u Pir" adlı albümü bulunmaktadır.

Şanlıurfalı araştırmacı yazarlar S. Sabri Kürkçüoğlu ve Abuzer Akbıyık'ın birlikte hazırladığı Âşık Sefâî'nin hayatı, sanatı, şiirleri ve deyişlerinin yer aldığı "*Şanlıurfalı Saz ve Söz Ustası Kıyaslı Âşık Sefâî (Mehmet Acet)*" isimli kitap ŞURKAV (Şanlıurfa İli Kültür Sanat Araştırma Vakfı) yayını olarak 2011 yılında yayınlandı. Bu kitapta Sefâî'ye ait 92 şiir, 50 mâni; sözleri başkasına ait müziği Sefâî'ye ait 13 ezgi, söz ve müziği Sefâî'ye ait 18 ezgi, sözleri Sefâî'ye müziği Kıyas'a ait 2 ezgi, Sefâî'den derlenen Kıyas'a ait anonim 6 ezgi, Sefâî'nin Kıyas'tan derlediği 21 ezgi ile Sefâî'nin derlediği Kıyas Semahı notaları yer almaktadır.

2016 yılında Şanlıurfa Valiliği (ŞURKAV Vakfı) tarafından düzenlenen beste yarışmasında "Biz Kurtardık Bu Vatanı İşgalden" adlı bestesi ödül aldı. 10 Aralık 2016 tarihinde İstanbul'da MOTİF Vakfı tarafından Halk Bilimi dalında kendisine yılın ödülü verildi.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nün

yapımcılığında, Ankara Devlet Türk Halk Müziği Korosu Şefi Necmi Kıran'ın müzik danışmanlığında hazırlanan ve Âşık Sefâî'nin seslendirdiği “Kısas’ın Sedasından” adlı CD 2018 yılı Ocak ayında müzikseverlerle buluştu.

Mehmet Acet'in hazırladığı; Kısas tarihi, kültürü, Kısas'ta bulunan ocak ve dedeler, Kısaslı aileler, Kısas cemi ve semahı, Kısas deyişleri, şiirleri, Kısaslı şehit ve gaziler, anılar, gelenekler, Kısas manileri ve Kısas'a ait fotoğraflarının yer aldığı “Osmanlıdan Günümüze Kısaslılar” isimli kitap, Barış Kitap Yayınevi tarafından 2019 yılında Ankara’da yayımlandı.

TRT Diyarbakır Radyosu, Türkiye'nin Sesi Radyosu, Özgür FM ve Radyo Dünya (Ankara)'da birçok programı yayımlandı. TRT 1, TRT GAP, Kanal 7, Kanal 6, Flash TV ve TGRT kanallarında yüzlerce TV programı ile canlı yayında konuk oldu. Şanlıurfa'da yayın yapan Şanlıurfa TV, Güneydoğu TV ile Kanal Urfa'da birçok programa katıldı. Ayrıca hayatını konu alan birçok belgesel yapıldı.

Sefâî, 2000 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı Şanlıurfa Devlet Türk Halk Müziği Korosu'nda ses sanatçısı olarak göreve başladı. Korodaki ses sanatçılığı görevinden 2019 yılında emekli oldu.

Sefâî, Kısaslı ustalarından, özellikle de zakir/Âşık Halit Aşan'dan öğrendiği âşıklık geleneğini 45 yıldır başarı ile sürdürmekte ve Kısas'ta Türkmen Alevi ve Bektaşî tasavvuf geleneği içerisinde icra edilen Cem'de Zakir sıfatıyla semah, nefes ve deyişler okumaktadır. Ayrıca halk hikâyesi anlatıcılığı da bulunmaktadır.

Günümüze kadar birçok kurum ve kuruluştan ödül ve teşekkür plaketi alan Âşık Sefâî, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve UNESCO tarafından yürütülen çalışmalar sonucunda “Yaşayan İnsan Hazinele: Geleceğe Aktarılan Mirasın Temsilcileri-2015” ödül töreninde, “Âşıklık ve Zakirlik Geleneği” dalında ödüle layık görülmüş ve bu ödülünü 03 Kasım 2016 tarihinde, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'dan “Cumhurbaşkanlığı Külliyesi Millet Kongre ve Kültür Merkezi”nde gerçekleştirilen törende alma onurunu yaşamıştır.

3.1. Sefâî'nin Şiirlerinin Edebi Yönü

Âşıkın dili, yalın halk Türkçesi'dir. Yabancı asıllı kelimelere ve mahalli söyleyişlere çok nadir rastlanmaktadır. Sazı, sözü ve sesiyle usta bir sanatçı olan Sefâî; âşık edebiyatı geleneğine uygun olarak saz şiirinin en yaygın nazım şekli olan koşma tarzına ağırlık vermiş ve şiirlerinde çoğunlukla hece ölçüsünün 6+5 duraklı kalıbını kullanmıştır. Bu manzumelerini 8'li hece kalıbıyla söylenmiş, yine koşma tipinde kafiyelenmiş şiirler izler.

Ayrıca mâni biçiminde söylenmiş dörtlükleri de bulunmaktadır. Kesik mani şeklinde ve hoyrat olarak okunmak üzere düzenlenmiş olan bu dörtlüklerde klasik kesik manilerin aksine, cinaslı kafiyeye pek az yer verilmiştir

Gam dağdır

Güzeller gam dağdır

İnişim dert deresi

Çıkışım gam dağdır

Yazım kara

Baharım yazım kara

Felek çarkın kırıla

Sen yazdın yazım kara

Güzel manilerinden ikisidir.

Şiirlerinde tür olarak; Tabiatla ilgili (pastoral), öğretici (didaktik), kahramanlık (epik), coşkulu-duygulu (lirik) şiirlere rastlanmaktadır.

3.1.1. Şiirlerinde Temalar

Şiirlerinde birçok konuda tasvir ve tahliller yapmış, mesajlar vermiştir.

[...]

Eğer servetimi sorarsan kardaş

Malımız bir sazdır, sermaye kalem

Âşıklarda başka sen ne ararsın

Çalarız söyleriz hep haklı kelâm

[...]

diyen Sefâî'nin şiirlerinde, Alevi ve Bektaşî kültürüne özgü motifler de genişçe yer almaktadır.

“Hacı Bektaş Veli-Hoşgörü” şiirinde;

Pir'im; “incinsen de incitme” dedi

Pir'den aldık hoşgörüyü, sevgiyi

Hünkâr, “sen de ara sen de bul” dedi

Pir'den aldık hoşgörüyü, sevgiyi

Bizim düşüncemiz insanı sevmek

Rengi ırkı ne olursa hoş görmek

Büyüklüktür kendi kusurunu bilmek

Pir'den aldık hoşgörüyü, sevgiyi

Hünkâr Hacı Bektaş Veli Pirimiz
Ehlibeyt’le başlar bizim yolumuz
Hoşgörü, bahçede açan gülümüz
Pir’den aldık hoşgörüğü, sevgiyi

...

Sosyal konularda eleştiriler ve memleket meselelerini dile getirmede ve geleneksel üslubu sürdürmekte, milli-hamasi konularda oldukça başarılı bir âşıktır.

Özü Atatürkçü, kendisi Türkmen
Harran’da bir Kısas Köyü’ müz vardır
Emevi devrinden almıştır adın
SEFÂÎ der; Türkçe dilimiz vardır

Dizeleri Sefâî’nin Ata sevgisine, yurt sevgisine, bayrak sevgisine, tarih sevgisine işaret eder.

“Altın Topraklar” şiirinin bir dörtlüğünde;

[...]

SEFÂÎ’yim Türkiyem’dir vatanım
Bir baraja ismin verdik Ata’nın
Üzerinde çoktur şehit yatanın
Dicle’den Fırat’a altın topraklar
Diyen Sefâî, bu ülkenin bugünlere kolay gelmediğini

Aşığımızda, sevgi ve hoşgörü dünya görüşünün temelidir. Bu temelde ana harç ise Atatürk ve vatan sevgisidir.

“Atatürk” isimli şiirinin;
Vatanı gençliğe emanet ettin
Yazmakla biter mi senin mertliğin
Sanma ki bizleri terk edip gittin
Yüce Atam gönlümüzde yaşarsın
[...]

Atatürk'tür bu ulusun rehberi
“Çalış” dedi Atam, kalmayın geri
Yokluktu kıtlıktı savaş günleri
Kolay m'oldu bu vatani kurtarmak
[...]

Cumhuriyet bize doğan bir güneş
Sefâi kimseye eğmedik ki baş
Türkiye'yi bölmek isteyen kalleş
Kolay m'oldu bu vatani kurtarmak

Dörtlükleri en güzel örneklerdendir.

Şiirlerinde mahalli konular, gurbet, yoksulluk, tabiat, aşk, sevgi ile dert ve şikâyetleri de işlemiştir.

“Harran Ovası” şiirini, Ovanın Fırat'ın sularıyla sulanmasından önce yazmış olup şöyle bahsetmektedir.

Senelerdir susuzluğun elinden
Kaldığım yetmez mi Harran ovası
Bir gün içeceksin Fırat Nehri'nden
Yandığın yetmez mi Harran ovası

Ne güzel de toprağın var, taşın var
Hazret-i Âdem'den büyük yaşın var
Eyüp Nebi gibi dertli başın var
Çektiğin yetmez mi Harran Ovası

“Nasihatname” şiirinde ise şöyle der:

Sözüne sadık ol sözünden dönme
Kıymetin bilmezse “dostumdur” deme
Kül kömür ye, namert lokmasını yeme
Namerdin lokması haram bilesin

Güneydoğu kadınının da acısını yansıtır ve bir dörtlüğünde şöyle der:

Omzunda ağır yükü
Buna “kaderim” der çünkü
Çileden kurtulur belki
Güneydoğu kadınları

Sefâî İnancında yalansız dolansız olduğunu bir dörtlüğünde şöyle dile getirir.

Canım kurban olsun Ali yoluna
Mahrum eylesin bizi darında
Her zaman teselli olur nurunla
SEFAİ sevdiğim yaren değil mi?

İnsanlığa öğütlerde bulunup düzgün insan olmaya çağırır.

Sözüne sadık ol sözünden dönme
Kıymetin bilmeze “dostumdur” deme
Kül kömür ye, namert lokması yeme
Namerdin lokması haram bilesin.

Türkülerimizi en güzel şekilde şöyle ifade eder.

Türküde Bulduk
Dinle güzel dostum biz bu kemali
Mızrapta perdede türküde bulduk
Esas Erenlerin gittiği yolu
Sazımda telimde türküde bulduk

Köroğluyula gezdik dağlar başında
Kerem gibi yandık aşk ateşinde
Daha gençtim henüz on üç yaşında
Sevgide güzelde türküde bulduk
Türkü ile anam ninniler çaldı
Türkü ile Ferhat dağları deldi

Türkü ile Pir Sultan Kemale erdi
Erenler ceminde türküde bulduk

Türkü ile gönderdik o dostu selam
Türkü ile gördünü gözüme sılam
Türkü ile büyüdük velhasıl Kelam
Kalemde kâğıtta türküde bulduk

Türkü ile yoğruldu mayamız
Türkü ile büyüttü analarımız
Türkü ile var oldu üstatlarımız
Dillerde gönülde türküde bulduk

Türküler söyledik mutlu günlere
Ağıtlı türküler cenazelerde
SEFAÎ bir türkü oldu dillerde
Canlı Muammayı türküde bulduk

3.2. Âşık Sefâî Hakkında Söylenenler

Gazeteci Ressam Fikret Otyam, Sefâî hakkında şunları söylemektedir: “Kıyaslı Âşık Sefâî yani Mehmet Acet bir halk ozanı. Şiirleriyle/sazıyla/avazıyla da kutlanacak, bu toprakların bir evladı. Onun bunlardan öte en büyük özeliği/güzelliği/hatta ustalığı, acıyla yazıyorum çağımızda giderek yok olan/ yok edilen yalansız, dolansız vefalı oluşu... Şiir yazan, saz çalan ve avazlayan çok bulunur ama bunlardan öte insanı insan eden o ‘vefa’ denen şeyden yoksunsa ‘ko gitsin gayyanın dibine’ derim hep... Yürekten açıklıyorum: “Âşık Sefâî”yi, Âşık Sefâî yapan her kula da böylesi nasip olmayan vefasıdır, hele şu zamanımızda...”(Kürkçüoğlu ve Akbıyık, 2011: 26).

Sanat Tarihçisi Dr. A. Cihat Kürkçüoğlu şu görüşte bulunmuştur: “Âşık Sefâî, ‘Türkmen Kıyas Kültürü’nden beslenen müzik bilgisini, Türkmen kaynaklı olan ‘Urfa Müziği’ ile o denli güzel bağdaştırmıştır ki, kendisinden beşiri bir Urfa hoyratını dinlerken gönül telinizin titrediğini hissedersiniz. Urfa ile Kıyas arasındaki kültür birliğinin farkına varırsınız. O, bir Avşar bozlağını okurken, bir Barak havasını okurken yüreğinizi bir Orta Anadolu Türkmen sanatçısının, bir Barak Ovası

sanatçısının hançeresinden kopup gelen nağmeler misali yakar. Böylece Kısas'ın Urfa olduğunu, Anadolu olduğunu, Barak Ovası olduğunu; Anadolu'nun, Barak Ovası'nın da Urfa ve Kısas olduğunu anlarsınız" (Kürkçüoğlu ve Akbıyık, 2011: 24).

Sosyolog Prof. Dr. Zuhul Karahan Kara ise Sefâi'yi şöyle anlatmaktadır: "kendi sorunlarını bir kenara bırakıp köyünün, beldesinin, ulusunun ve tüm insanlığın dertlerini kendine dert edinen Âşık Sefâî; doğru özünü doğru sözü ve güçlü sesi ile birleştirip sazının tellerinde Ata'sından vatan sevgisine; bozulan değerlerden, "akordu bozulan Kısas"ından Harran'ın Fırat'a susamışlığına; tanrı sevgisinden doğa sevgisine, vatan sevgisi ve vatan hasretine ve toplumsal yara olan Güneydoğu Anadolu kadınlarının çilesine söz söz, nota nota dolanıp topluma yansıtan bir güzel insan, gerçek bir halk ozanı."(Kürkçüoğlu ve Akbıyık, 2011: 22).

4. Sonuç

Şanlıurfa türküleri ile Urfalı sanatçılar ve sıra geceleri müzik gruplarının icraları yurt genelinde çok tanınırken, Şanlıurfa'da âşıklık geleneği ve Kısaslı âşıklar pek tanınmamaktadır. Âşıklık geleneği ile âşıklar ve şiipleri halk kültürümüzün önemli bir zenginliğidir. Alevi ve Bektaşî deyişleri Türk halk müziğimizin temel taşlarıdır. Kısaslı saz ve söz ustalarının kültür dünyasına tanıtılması için gerekli çalışmaların yapılması, festivallerde ve çeşitli etkinliklerde bu âşıklara yer verilmesi bu geleneğin sürdürülmesini sağlayacaktır. Geleneksel müziğimizin bilinmesi ve yaşatılması için eğitim programlarında bu müzik kültürüne daha fazla yer verilmelidir.

Kısas'ta geleneksel yaşam büyük ölçüde sürdürülmektedir. Âşıklık geleneği de gençler arasında devam ettirilmektedir. Genç şairler yetişmekte ve bağlama ile deyiş okuyanların sayısı artmaktadır. Bu kültürün devam etmesi için destek ve teşvik çalışmaları gerekmektedir. Memnuniyet verici bir durum da son 30 yılda Kısaslı gençlerin güzel sanatlar lisesi müzik bölümüne ve üniversitelerin müzik bölümlerine girerek müzik eğitimi almalarıdır.

Âşık Sefâî; folklor araştırmacısı, yerel bir tarihçi ve kaynak kişidir aynı zamanda. O, Kısaslı atalarından dilden dile gelen halk hikâyelerini, türkü öykülerini, Kısas'ın tarihini dinleyip hafızasına kaydederek halk kültürü değerlerini günümüzde araştırmacılara aktararak yaşatmaya çalışmaktadır. Âşık Sefâî, edindiği bilgilerini Harran Üniversitesi'nin Müzik Bölümü ve Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde yaptığı söyleşilerle öğrencilere çeşitli zamanlarda aktararak yerel eğitimci rolü de üstlenmiştir. Sazları ve sözleriyle Kısas müzik kültürünü devam ettirecek oğulları Haydar ve Barış, ailede âşıklık geleneğini sürdürerek Sefâî'nin miras bırakacağı kıymetli birer eserdir.

Maddi imkânları sınırlı olan Kısaslı âşıklar, yazdıkları şiipleri kitap halinde yayımlayamamaktadırlar. Halk edebiyatımızın önemli mahsulleri olan bu şiipler yayımlanmayınca gelecek kuşaklara ulaşmamış olacaktır.

Şanlıurfa'da, âşık tarzı şiir geleneğini sürdüren Kısaslı saz ve söz ustalarının kültür dünyasına tanıtılması ve eserlerinin gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla yapılacak araştırma ve inceleme çalışmalarının desteklenmesi gerekir diye düşünüyoruz.

Kaynakça

Yazılı Kaynaklar

- Acet, Mehmet. (2019). *Osmanlıdan Günümüze Kısas*. Ankara: Barış Kitap Yayınları.
- Atılgan, Halil. (1992). *Kısaslı Âşıklar*. Şanlıurfa: Özdal Basım Yayım.
- Atılgan, Halil ve Acet Mehmet. (2001). *Harran'da Bir Türkmen Köyü Kısas*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kürkçüoğlu S. Sabri ve Abuzer Akbıyık. (2011). *Şanlıurfalı Saz ve Söz Ustası Kısaslı Âşık Sefâi (Mehmet Acet)*, Ankara: ŞURKAV Yayınları.
- Kürkçüoğlu, A. Cihat. (2018). "Âşık Sefâi (Mehmet Acet) ve 'Kısas'ın Sedasından" CD Albümü". *Şanlıurfa Kültür Sanat Tarih ve Turizm Dergisi* 30, 52-54.
- Önemli, Kadri. (2019). "Şanlıurfa Kısas Beldesi Aleviliği". *Harran üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 41, 175-208.
- Özbek, Mehmet. (1992). "Urfa'da gözden uzak bir alevi köyü ve halk musikisi", IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi, Ankara.
- Segal, J. B. (1970). *Edessa 'The Blessed City*. Oxford: Oxford University Pres.
- Soyyer, Yılmaz. (1996). *Alevi Bektaşî Geleneği*. İstanbul: Seyran Yayınları.
- Urfalı Mateos. (1987). *Urfalı Mateos Vekayinamesi (952-1136) ve papaz Grigor'un Zeyli (1136-1162)*. Çev. H.D. Andreasyan, Notlar: E. Dulaurer-M.H. Yımaç. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Sözlü Kaynaklar

- KK-1: Acet, Mehmet, (Âşık Sefâi) (1954). İlkokul, ses ve saz sanatçısı, 1 Eylül 2020, Kısas.

EKLER: A. Fotoğraflar

Fotoğraf 1: Kısas Köyü/1992/ Fotoğraf: A. Cihat Kürkçüoğlu

Fotoğraf 2: Kısaslı âşıklar; Âşık Celali, Âşık Doksanda On, Âşık Dertli, Divani, Âşık Halit Aşan, Âşık Sefâî/1992/ Fotoğraf: A. Cihat Kürkçüoğlu

Fotoğraf 3: Kısas Cemi/2000/Fotoğraf: Sabri Kürkçüoğlu

Fotoğraf 4: Kısas Cemi/2000/Fotoğraf: Sabri Kürkçüoğlu

Fotoğraf 5: Kısas'ta Şah Muhammed Türbesi/2010/Fotoğraf: Sabri Kürkçüoğlu

Fotoğraf 6: Âşık Sefâî/2011/Fotoğraf: Sabri Kürkçüoğlu

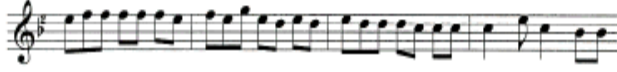
Fotoğraf 7: Sabri Kürkçüoğlu, Âşık Sefâî, Abuzer Akbıyık Derleme çalışması/2010

B. Notalar (Âşık Sefâî'nin Deyişlerinden Örnekler)

Yöre
ŞANLIURFA / Kısas Köyü

Söz-Müzik: Mehmet ACET
(Âşık Sefâî)
Notaya Alan : Yusuf ÇOLAK

BİTMEZ SOFTALARLA BİZİM CENGİMİZ

Nota 1a: Bitmez Softalarla Bizim Cengimiz

Bitmez Softalarla Bizim Cengimiz / - 2 -

Ger çe ği söy le yen tel la lı mız

(M.2.) HALBALI

- 1 -

*Hak Muhammed Ali kurdu bu yolu
Ta ezzel bezminde eyledik beli
Softanın arzusu yetmişbin huri
Bizim bir tanecik helahımız var.*

- 2 -

*Sakiyi kevserden içemezsin ki
Çünkü ekmemişsin biçemezsin ki
Bu gizli esrarı seçemezsin ki
Kırkların ceminde namazımız var.*

- 3 -

*Sum selat , hac , zekat , bende ne arar
SEFAİ şaadetle eyledik ikrar
Elde , belde , dilde kılmuşım karar
Bektaşî Veliye niyazımız var.*

Nota 1b: Bitmez Softalarla Bizim Cengimiz

**ERENLERİN CEMİNE GİRDİK
(Niyaz Eyledik)**

Söz - Müzik
Mehmet ACET
(Âşık Sefai)
18.05.2004

Notaya Alan
Neemi KRAN
18.06.2004

-1- -2-

**Erenlerin cemine, Girdik niyaz eyledik
Hü gerçeğin demine, Bildik niyaz eyledik
BİRİNCİ HİZMET FARAS, KARBELA'YA DÖKTÜK YAŞ
Selman ı pake sırdaş, Olduk niyaz eyledik**

-3- -4-

**Gördüğün Hak didarı, Durduğun Mansur dârı
Kadım olsun ikrarı, Durduk niyaz eyledik
Delilin nûru yanarı, Zakirler düvaz çalar
Pervane semah döner, Döndük niyaz eyledik**

-5- -6-

**Budur kırkların yolu, Mürşidten içtik dotu
Hak için açtık kolu, Sevdik, niyaz eyledik
Peykile haber aldık, Gözeli ile dâra durduk
Hakk'ı insanda bulduk, Gördük niyaz eyledik**

-7- -8-

**Oniki hizmet tamam, Sakal suyumla selam
Sofrada vardır taam, Do yduk niyaz eyledik
Namazımız niyazdır, Hakk'a giden avazdır
SEFAİ bize farzdır, Kıldık niyaz eyledik**

Nota 2: Erenlerin Cemine Girdik Niyaz Eyledik

Yöre
ŞANLIURFA / Kıyas Köyü

Söz-Müzik: Mehmet ACET
(Aşk Sefai)
Notaya Alan : Kemal KORKMAZ

ETME FELEK ETME NEDİR BU ZULÜM

(SAZ...)

Et me fe le k e t me ne di . r bu zu lü . . . m

(Saz... ..) Ya za yı n da ka r lar ya ğ dı .

ba ğı ma (Saz... ..) Aç ma dan sol

dur dun do mu . r cak gü li m (Saz... ..)

Nota 3a: Etme Felek Etme Nedir Bu Zulüm

Etme Felek Etme Nedir Bu Zulüm / -2-

A dü ta şı he de . fo l du . . dö şü me

va h be. ni be. ni . dö şü me va h be. ni be ni .

dö şü me vah be ni be ni .

- 1 -

*Etme felek etme nedir bu zulüm
Yaz ayında karlar yağdı başıma
Açmadan soldurdun domurcak gülüm
Adü taşı hedef oldu düşüme vah beni beni*

- 2 -

*Artık bu nazımı çekemez odum
Zalim bileğini bükemez oldum
Bendimi tuttular akamaz oldum
Bırak da gideyim gayri işime vah beni beni*

- 3 -

*SEFAİ der yanar dağın közüyüm
Sevda türküsünün çalan sazıyım
Dahası olmasın buna razıyım
Yetmezmi düştüğün benim peşime vah beni beni*

Nota 3b: Etme Felek Etme Nedir Bu Zulüm

Söz - Müzik
Mehmet ACET (Aşık Seval)
Notaya Alan
Necmi KIRAN
12/03/2019

KÜKREMiŞ ASLANIN MERDİ

Kükremiş Aslanın merdi
KocaŞeytânı

Bîdüşmana yüzerdi
Düşmangemi

Fe riş tah lar ka na t ger di
Ni ce sı ni de ni z yut tu

Ça na k ka le ge çi l mez ki

Orda y dı Gazi Ke mal
Se fâ yi de r a hi di m vur

Nota 4a: Kükremiş Aslanın Merdi

Kükremiş Aslanın Merdi

33 / 2
 Düşmana ra ver dik ze val
 Yüz hi lâ . l şa hi di m var

37
 Ka na şav km düş tü hi la . l Ka na şav km
 Yüz bîn ler ce şe hi dâm va . r Yüz bîn ler ce

40 *domiye*
 düş tü hi lâ l Ç a na k ka le ge çi l mez ki
 şe hi dâm var

43
 ge çi l mez ki

46
 Böyle sa vaş gö rül me di Yurtantop rak ve ri l me di

50
 Şe hi do lan bun ca yi ğ it sev di ğ i ne sa ri l ma di

54
 sa ri l ma dt Şe hi do lan

58
 bun ca yi ğ i t Şe hi do lan bun ca yi ğ it sev di ğ i ne

62
 sa ri l ma dt sa ri l ma dt D.C.

-1-

Kükremiş aslanın merdi
 Bin düşmana yeter ferdî
 Feriştahlar kanot gerdi
 Feriştahlar kanot gerdi
 Çanakkale geçilmez ki, geçilmez ki

Ordâydı Gazi Kemal
 Düşmanlara verdik zeval
 Kana şavkın düştü hilâl
 Kana şavkın düştü hilâl
 Çanakkale geçilmez ki, geçilmez ki

Bağlantı

Böyle savaş görülmedi
 Yurttan toprak verilmedi
 Şehit olan bunca yiğit
 Sevdığıne sarılmadı, sarılmadı

Şehit olan bunca yiğit
 Şehit olan bunca yiğit
 Sevdığıne sarılmadı, sarılmadı

-2-

Koca Seyit topu attı
 Düşman gemileri battı
 Nicesini deniz yuttu
 Nicesini deniz yuttu
 Çanakkale geçilmez ki, geçilmez ki

Sefai der ahidim var
 Yıldız hilâl şahidim var
 Yazbinlerce şehidim var
 Yazbinlerce şehidim var
 Çanakkale geçilmez ki, geçilmez ki

Nota 4b: Kükremiş Aslanın Merdi

